

DOI: 10.33663/1563-3349-2022-33-456-465

УДК 349.3

Г. А. ТРУНОВА,

кандидат юридичних наук, доцент*

ORCID: 0000-0002-1829-2561

ПРАВОВІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Стаття присвячена дослідженню правових аспектів соціального захисту громадян України в умовах воєнного стану. Розкрито особливості соціальних ризиків, які виникають в умовах надзвичайних ситуацій. Зосереджено увагу на питаннях правового регулювання у сфері соціального захисту в надзвичайних умовах. Автором проаналізовано встановлені в період воєнного стану додаткові правові гарантії у сфері соціального захисту громадян. Окрема увага приділена процедурним аспектам реалізації права на соціальний захист в умовах воєнного стану. Зроблено висновки, що покращення та доступність соціальних гарантій прав громадян в умовах воєнного часу забезпечується елементами цифрової трансформації держави.

Ключові слова: соціальний захист, воєнний стан, соціальний ризик, соціальна допомога, цифровізація.

Trunova Halyna. Legal aspects of social protection of citizens of Ukraine under martial law

The article is devoted to the study of the legal aspects of the social protection of Ukrainian citizens under martial law. The features of social risks arising in emergency situations are disclosed. Considerable attention is paid to the issues of legal regulation in the field of social protection in emergency conditions. The author analyzed the additional legal guarantees established during martial law in the field of social protection of citizens. Special attention is paid to the procedural aspects of the implementation of the right to social protection in martial law. It is concluded that the improvement and accessibility of social guarantees of the rights of citizens in wartime conditions is provided by elements of the digital transformation of the state.

Key words: social protection, martial law, social risk, social benefits, digitalization.

Вступ. Воєнна агресія проти України призвела до безпрецедентних з часів Другої світової війни порушень норм міжнародного права та прав людини, спричинивши масштабні соціальні потрясіння, які загрожують гідному існуванню громадян та їх сімей. За оцінками Міжнародної організації міграції, щонайменше 13,5 мільйона людей покинули свої домівки. Понад 5,5 мільйона знайшли прихисток в інших країнах, а кількість внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) перевищила позначку у 8 мільйонів¹. За даними

* **Trunova Halyna**, Candidate of Juridical Sciences (Ph. D.), Docent

Міжнародної організації праці (далі – МОП), понад 4,8 мільйона робочих місць були втрачені. До того ж за прогнозами, ескалація ситуації призведе до зростання чисельності безробітних за період війни до 7 мільйонів осіб². Зазначене становить серйозну загрозу безпеці національної системи соціального захисту у контексті гарантії реалізації соціально-забезпечувальних прав громадян.

Огляд літератури. Вагомий фундамент з обраної тематики дослідження становлять міжнародно-правові акти МОП та наукові публікації її фахівців³, присвячені питанням зайнятості в період переходу від війни до миру. Інтерес становлять також публікації щодо формування соціального захисту за наслідками етнічних збройних конфліктів⁴. І, врешті-решт, вагоме значення належить дослідженням правового статусу ВПО⁵. Однак безпрецедентність масштабів появи соціальних ризиків, ситуативне правове регулювання на нові загрози щодо права громадян на достатній життєвий рівень в умовах воєнного стану потребують проведення наукових досліджень зазначеної проблематики.

Актуальність обраної теми дослідження. Система соціального захисту, яка розрахована на мирний час, стикається зі значними викликами у сфері забезпечення основних прав людини, що зумовлено непередбачуваністю та неможливістю спрогнозувати виникнення соціальних ризиків, спричинених воєнною агресією (надзвичайною ситуацією державного рівня), а також виникає необхідність прийняття оперативних законодавчих рішень щодо захисту прав громадян від нових соціальних ризиків та пошуку альтернативних джерел фінансування основних соціальних гарантій з метою забезпечення конституційних прав громадян.

Мета статті полягає у тому, щоб проаналізувати правові аспекти соціального захисту населення в умовах воєнного стану та визначити гарантії реалізації соціальних прав громадян України на даному етапі. Зазначена мета конкретизується такими завданнями: визначити специфіку соціальних ризиків в умовах воєнного стану; проаналізувати нові види соціальних гарантій, що мають тимчасовий характер; охарактеризувати оцифрування процедурних відносини у сфері права соціального захисту в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Право людини на соціальний захист включає заходи, спрямовані на забезпечення гідного рівня існування, запобігання бідності та мінімізацію її наслідків протягом усього життя. В умовах війни основна функція соціального захисту – це життєзабезпечення громадян їжею, одягом, житлом, медичним доглядом та соціальним обслуговуванням, що необхідно для підтримання здоров'я і добробуту людини та її сім'ї. Тобто разом із захистом від стандартних соціальних ризиків, зокрема, забезпечення у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття, старості чи іншого традиційного випадку втрати засобів до існування через незалежні від людини обставини, виникає необхід-

ність її забезпечення у зв'язку з новими надзвичайними ризиками, викликаними наслідками воєнних дій.

Соціальні ризики, зумовлені воєнними діями, належать до групи державно-політичних ризиків, які характеризуються високим рівнем небезпеки для життя і невідворотними фізичними, матеріальними і моральними втратами. У законодавстві зарубіжних країн, та й у національних нормативно-правових актах, враховані такі ризики, зокрема, передбачено статуси «жертва війни», «ветеран війни», «учасник війни», «сім'ї загиблих (померлих) ветеранів війни» «внутрішньо переміщена особа», «біженець», «особи з інвалідністю внаслідок війни» та ін. Такі правові статуси, на переконання Н. Б. Болотіної, надають їх володільцям право на додатковий державний соціальний захист, оскільки такі особи зазнали особливих матеріальних, моральних і фізичних втрат⁶.

В умовах війни метод правового регулювання права соціального забезпечення зберігає як класичні канони цієї галузі, zarazом наповнюється новим змістом у зв'язку з екзистенційною загрозою. Складний характер предмета права соціального забезпечення, як наголошує С. О. Сільченко, зумовлює особливості, характер, засоби і способи правового регулювання⁷. С. М. Прилипко виділяє такі особливості методу правового регулювання права соціального забезпечення: 1) поєднання централізованого, регіонального та локального регулювання при збереженні централізованого як основного способу і визначення того, що держава і в умовах запровадження загальнообов'язкового державного соціального страхування є основним суб'єктом соціального забезпечення; 2) наявність нормативних і договірних засобів впливу, тобто особливого поєднання імперативних та диспозитивних елементів у правовому регулюванні; 3) специфічність правового статусу суб'єктів правовідносин із соціального забезпечення (наявність у них значних повноважень), а також зумовленість виникнення, зміни і припинення цих правовідносин певними юридичними фактами – подіями (страховими чи соціальними випадками); 4) необхідність волевиявлення громадянина на реалізацію свого права на соціальне забезпечення і рішення відповідного органу про надання громадянину цього права; 5) специфічність правового статусу суб'єктів правовідносин із соціального забезпечення, наявність у них значних повноважень, відсутність субординації і підпорядкування по відношенню один до одного; 6) поєднання різноманітних джерел фінансування соціального забезпечення (за рахунок державного бюджету, обов'язкових страхових внесків, коштів органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та інших не заборонених державою джерел)⁸.

В умовах війни ключовим аспектом правового регулювання у сфері соціального захисту від нових соціальних ризиків, безумовно, є фактор часу. Наразі дієвість оперативного правового регулювання організації соціального захисту осіб, постраждалих внаслідок війни, забезпечено активною правотворчістю Кабінету Міністрів України щодо прийняття рішень з усіх питань, що потребують законодавчого врегулювання в умовах воєнного

стану, з дотриманням ст. 64 Конституції України щодо обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина.

Традиційно рівень системи соціального захисту залежить від ефективності економічної політики держави. За розрахунками Європейського банку реконструкції та розвитку, падіння економіки України в умовах війни вже становить 30%, а рівень інфляції перевищує показники кризового 2008 р.⁹ Таким чином, військові дії призвели до пошуку альтернативних (нестандартних) джерел фінансування соціального забезпечення. Зокрема, Міністерство соціальної політики України разом з Міністерством цифрової трансформації України та Програми розвитку ООН (ПРООН) в Україні за фінансової підтримки Швеції розробили міжнародну соціальну платформу «ЄДопомога», використовуючи яку люди з усіх країн світу можуть адресно допомагати українцям. Завдання проєкту – об'єднати можливості країни, міжнародних неурядових організацій та волонтерів в адресній гуманітарній допомозі.

Гарантованість прав громадян на соціальний захист необхідно пов'язувати також: із усебічним діапазоном охоплення категорій осіб, які потребують захисту; врахуванням усіх видів соціального ризику; комплексністю видів забезпечення та рівня, що дасть змогу забезпечити доступ до харчування, освіти, медичних послуг, догляду та будь-яким іншим необхідним товарам і послугам; дотриманням принципу соціальної справедливості та рівності у сфері розподілу наявних фінансових і гуманітарних ресурсів; узгодженістю дій соціальних партнерів щодо інформування та втілення соціальних програм; простотою реалізації права на соціальне забезпечення, зокрема, і шляхом застосування елементів діджиталізації у процедурних нормах; доступністю оскарження порушень права громадян на соціальне забезпечення.

У сфері соціального захисту в умовах війни правове регулювання, як і традиційно, зосереджено на трьох елементах: програми ринку праці, соціальне страхування та соціальна допомога.

В умовах воєнного стану актуалізується питання зайнятості населення та підвищується попит до забезпечення у випадку настання безробіття. Першочергово було запроваджено в рамках програми «Підтримка» надання одноразової допомоги у розмірі 6500 грн з державного бюджету України тим, хто втратив роботу в населених пунктах, де ведуться активні бойові дії, зокрема, застрахованим особам, які працюють на умовах трудового договору (контракту), гіг-контракту, іншого цивільно-правового договору, на інших підставах, передбачених законом, та фізичним особам – підприємцям, страховальники яких одночасно відповідають таким ознакам: перебувають на обліку як платники єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування в окремих адміністративно-територіальних одиницях за переліком, що затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням ДСНС; подали в установленому законодавством порядку податкову звітність за IV квартал 2021 р. або річну звітність за 2021 р.; не є бюджетними установами, фондами загальнообов'язкового державного страхування¹⁰.

До того ж прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо деяких питань функціонування сфер зайнятості та загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття в період воєнного стану»¹¹, яким передбачено таке: Кабінет Міністрів України визначає перелік видів забезпечення, соціальних послуг, компенсацій і допомоги у сферах зайнятості та загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, а також особливості їх надання; на період воєнного стану принцип паритетного управління системою соціального страхування на випадок безробіття фактично призупиняє свою дію; допомога по безробіттю призначається з першого дня надання статусу безробітного; спрощено порядок отримання статусу безробітного, шляхом цифровізації процедурних відносин за допомогою порталу державних послуг «Дія» та чат-боту Державної служби зайнятості; обмежено максимальний розмір допомоги по безробіттю, який не може перевищувати 150% мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня календарного року. Необхідно зауважити, що питання скорочення соціально-трудоових гарантій в умовах надзвичайних ситуацій було предметом розгляду конституційної юрисдикції у період пандемії. Так, Конституційний Суд України у Рішенні від 28 серпня 2020 р. № 10-р/2020 у справі № 1-14/2020(230/20) дійшов висновку, що згідно зі ст. 64 Конституції України конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України; в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень; не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені статтями 24, 25, 27, 28, 29, 40, 47, 51, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63 Конституції України. Водночас у Рішенні наголошено, що обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина є можливим у випадках, визначених Конституцією України. Таке обмеження може встановлюватися виключно законом – актом, ухваленим Верховною Радою України як єдиним органом законодавчої влади в Україні. Встановлення такого обмеження підзаконним актом суперечить статтям 1, 3, 6, 8, 19, 64 Конституції України. Обмеження відповідних виплат є допустимим за умов воєнного або надзвичайного стану. Однак такого роду обмеження має запроваджуватися пропорційно, із встановленням чітких часових строків та в жорсткій відповідності до Конституції та законів України¹².

Також з метою захисту громадян від нових соціальних ризиків в умовах воєнного стану було запроваджено такі соціальні гарантії: допомога на проживання ВПО¹³; компенсація роботодавцям витрат на оплату праці за працевлаштування ВПО¹⁴; компенсація витрат за тимчасове розміщення ВПО¹⁵ в межах реалізації соціальної програми «Прихисток».

Активно змінюється система правозастосування щодо реалізації соціально-забезпечувальних прав громадян в умовах воєнного стану. Спрощено процедурні вимоги щодо набуття чи збереження права на окремий вид матері-

ального забезпечення. Зокрема, тимчасове спрощення порядку встановлення та подовження інвалідності на час запровадження воєнного стану. Так, у разі коли особа, що звертається для встановлення інвалідності, не може прибути на огляд до медико-соціальної експертної комісії, така комісія може приймати рішення про встановлення інвалідності заочно на підставі направлення лікарсько-консультативної комісії; Кримська республіканська, обласні, центральні міські у містах Києві та Севастополі, міські, міжрайонні та районні медико-соціальні експертні комісії здійснюють свої функції з забезпеченням принципу екстериторіальності та забезпечують проведення медико-соціальної експертизи за направленням лікарсько-консультативної комісії незалежно від місця реєстрації, проживання або перебування особи, що звертається для встановлення інвалідності¹⁶.

Врешті-решт, необхідно констатувати процес всебічної діджиталізації (оцифрування) права соціального захисту в період воєнного стану. Зазначимо, що ера цифрового управління призводить до появи «соціально орієнтованих держав з цифровими технологіями». У цих країнах системи соціального захисту визначаються цифровими даними та технологіями, які використовуються для автоматизації, прогнозування, виявлення, спостереження, впливу та відповідальності. Цей процес зазвичай називають «цифровою трансформацією», експерти передбачають «майбутнє, в якому державні установи можуть ефективно підтримувати законність за допомогою роботів», і стає очевидним, що виникають нові форми управління, які значною мірою залежать від обробки величезних обсягів цифрових даних з усіх доступних джерел, використовують прогнозу аналітику для прогнозування ризиків, автоматизують процес прийняття рішень і виключають свободу дій осіб, які приймають рішення¹⁷. На час карантинних обмежень елементи діджиталізації посилено впроваджувалися й у правову систему України. Загалом було заплановано впровадження Єдиної інформаційної системи соціальної сфери, що дасть змогу підвищити продуктивність інституцій соціального захисту¹⁸. Війна ж значними темпами прискорила цифрову трансформацію процедурних правовідносин, що сприяє реалізації прав громадян на соціальний захист. Поява єдиного порталу державних послуг «Дія», програм «Підтримка», «Прихисток», «Допомога», можливість оформити е-лікарняний за допомогою месенджера чи електронної пошти, чат-боти Державної служби зайнятості – все це сприяло доступності права на соціальний захист, збільшенню чисельності охоплення соціальним захистом постраждалих осіб, зменшенню адміністративного навантаження, прозорості бюрократичних процедур, економії бюджетних коштів та коштів фондів соціального страхування.

Висновки. Отже, можна зробити висновок щодо ефективності системи права соціального забезпечення в Україні в умовах воєнного стану та дієвості захисту громадян від нових соціальних ризиків. Реалізація права на соціальний захист в умовах воєнного стану забезпечується спрощенням та доступ-

ністю у правозастосуванні, шляхом впровадження елементів діджиталізації. Водночас у зв'язку зі значною мобільністю громадян за кордон необхідна розробка державних соціальних програм їх повернення та реінтеграції..

1. Звіт про внутрішнє переміщення в Україні опитування загального населення, раунд 4, 3 травня 2022 року. URL: <https://displacement.ion.int/reports/zvit-pro-vnutrishne-peremischennya-v-ukraini-opituvannya-zagalnogo-naselennya-raund-4-3> 2. The impact of the Ukraine crisis on the world of work: Initial assessments. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/documents/briefingnote/wcms_844295.pdf 3. Рекомендація МОП № 205 про зайнятість і гідну працю з метою забезпечення миру у потенціалі протидії 2017 р. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_561474.pdf; A Frame work for ILO Policy and Action in the Conflictaffected Context: Training and Employment Promotion for Sustainable Peace, 1999. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---ifp_crisis/documents/publication/wcms_116724.pdf 4. Bodewig Christian. Emerging from Ethnic Conflict: Challenges for Social Protection Design in Transition Countries. Social Protection Unit Human Development Network, The World Bank. 2002. URL: <https://web.worldbank.org/archive/website01506/WEB/IMAGES/0229.PDF>; Slater, R., Mallett, R., and Carpenter, S. (2012). Social protection and basic services in fragile and conflict-affected situations. Secure livelihoods research consortium. London: ODI. URL: <https://gsdrc.org/document-library/social-protection-and-basic-services-in-fragile-and-conflict-affected-situations/> 5. Чуйко Н., Ляшук О., Марущенко С. Соціальні права внутрішньо переміщених осіб: особливості реалізації: практичний посібник. Друге видання, доповнене, 2020. 102 с. URL: <https://rm.coe.int/social-rights-idps-ukr/1680a0a10c>; Басова І.С. Внутрішньо переміщена особа як суб'єкт права соціального забезпечення: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Одеса, 2019. 198 с. 6. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні. Київ: Знання, 2005. С. 78–81. 7. Сільченко С. О. До питання про метод права соціального забезпечення. *Право і Безпека*. 2011. № 5. С. 193. 8. Прилипко С. М. Предмет права соціального забезпечення: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.05. Харків, 2007. С. 32. 9. Regional Economic Prospects in the ebrd. the return of runaway prices. Dealing with expensive food and energy Regions. 2022 May. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rc=t=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwi8-KaHs_33AhWHjYsKHRi8BHkQFnoECAMQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.ebrd.com%2Fdocuments%2Fcomms-and-bis%2Fregional-economic-prospects-may-2022.pdf&usq=AOvVaw0DPzez6H630u5f4WxEHuZx 10. Деякі питання надання допомоги в рамках Програми «Підтримка»: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2021 р. № 1272. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1272-2021-p#Text> 11. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо деяких питань функціонування сфер зайнятості та загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття в період воєнного стану» від 21 квітня 2022 р. № 2220-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2220-IX#Text> 12. Рішення Конституційного Суду України від 28 серпня 2020 року № 10-п/2020 у справі № 1-14/2020(230/20). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-20?find=1&text=воєн#w1_2 13. Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 р. № 332. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-p#Text> 14. Порядок надання роботодавцю компенсації витрат на опла-

ту праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 р. № 331. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-2022-п#Text> **15.** Про затвердження Порядку компенсації витрат за тимчасове розміщення внутрішньо переміщених осіб, які перемістилися у період воєнного стану: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 19 березня 2022 р. № 333. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2022-п#Text> **16.** Деякі питання порядку проведення медико-соціальної експертизи на період дії воєнного стану на території України: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 8 березня 2022 р. № 225. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225-2022-п#Text> **17.** Олстон Ф. Доклад Специального докладчика по вопросу о крайней нищете и правах человека, док. ООН А/74/493, 11 октября 2019 г. **18.** Положення про Єдину інформаційну систему соціальної сфери: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 404. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/404-2021-п#Text>

References

1. Zvit pro vnutrishnie peremishchennia v Ukraini opytuvannia zahalnoho naselennia, raund 4, 3 travnia 2022 roku. URL: <https://displacement.ion.int/reports/zvit-pro-vnutrishne-peremishchennia-v-ukraini-opituvannia-zagalnoho-naselennia-raund-4-3> [ukr].
2. The impact of the Ukraine crisis on the world of work: Initial assessments. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/documents/briefingnote/wcms_844295.pdf
3. Rekomendatsiia MOP № 205 pro zainiatist i hidnu pratsiu z metoiu zabezpechennia myru i potentsialnu protydii 2017 r. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_561474.pdf[ukr]; A Frame work for ILO Policy and Action in the Conflictaffected Context: Training and Employment Promotion for Sustainable Peace, 1999. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---ifp_crisis/documents/publication/wcms_116724.pdf
4. Bodewig Christian. Emerging from Ethnic Conflict: Challenges for Social Protection Design in Transition Countries. Social Protection Unit Human Development Network, The World Bank. 2002. URL: <https://web.worldbank.org/archive/website01506/WEB/IMAGES/0229.PDF>; Slater, R., Mallett, R., and Carpenter, S. (2012). Social protection and basic services in fragile and conflict-affected situations. Secure livelihoods research consortium. London: ODI. URL: <https://gsdrc.org/document-library/social-protection-and-basic-services-in-fragile-and-conflict-affected-situations/>
5. Chuiko N., Liashuk O., Marushchenko S. Sotsialni prava vnutrishno peremishchenykh osib: osoblyvosti realizatsii. Praktychnyi posibnyk druhe vydannia, dopovnene, 2020. 102 c. URL: <https://rm.coe.int/social-rights-idps-ukr/1680a0a10c> [ukr]; Basova I.S. Vnutrishno peremishchena osoba yak subiekt prava sotsialnoho zabezpechennia: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.05. Odesa, 2019. 198 s. [ukr].
6. Bolotina N. B. Pravo sotsialnoho zakhystu: stanovlennia i rozvytok v Ukraini. Kyiv: Znannia, 2005. S. 78-81 [ukr].
7. Silchenko S. O. Do pytannia pro metod prava sotsialnoho zabezpechennia. *Pravo i Bezpeka*. 2011. № 5. S. 193 [ukr].
8. Prylypko S. M. Predmet prava sotsialnoho zabezpechennia: avtoref. dys... d-ra yuryd. nauk: 12.00.05. Kharkiv, 2007. S. 32[ukr].
9. Regional Economic Prospects in the ebrd, the return of runaway prices. Dealing with expensive food and energy Regions. 2022 May. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwi8-KaHs_33AhWHjYsKHRi8BHkQFnoECAMQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.ebrd.com%2Fdocuments%2Fcomms-and-bis%2Fregional-economic-prospects-may-2022.pdf&usq=AOvVaw0DPzez6H630uF5aWXEhuZx
10. Deiaki pytannia nadannia dopomohy

v ramkakh Prohramy “iePidtrymka”: zatverdzheno postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 9 hrudnia 2021 r. № 1272. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1272-2021-p#Text> [ukr]. 11. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo deiakyykh pytan funktsionuvannia sfer zainiatosti ta zahalnooboviazkovoho derzhavnoho sotsialnoho strakhuvannia na vypadok bezrobittia v period voiennoho stanu» vid 21 kvitnia 2022 r. № 2220-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2220-IX#Text> [ukr]. 12. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 28 serpnia 2020 roku № 10-r/2020 u spravi № 1-14/2020(230/20). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-20?find=1&text=voien#w1_2 [ukr]. 13. Deiaci pytannia vyplaty dopomohy na prozhyvannia vnutrishno peremishchenym osobam: zatverdzheno postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20 bereznia 2022 r. № 332. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-p#Text> [ukr]. 14. Poriadok nadannia robotodavtsiu kompensatsii vytrat na oplatu pratsi za pratsievlashtuvannia vnutrishno peremishchenykh osib vnaslidok provedennia boiovykh dii pid chas voiennoho stanu v Ukraini: zatverdzheno postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20 bereznia 2022 r. № 331. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-2022-p#Text> [ukr]. 15. Pro zatverdzhennia Poriadku kompensatsii vytrat za tymchasove rozmishchennia vnutrishno peremishchenykh osib, yaki peremistylisia u period voiennoho stanu: zatverdzheno postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19 bereznia 2022 r. № 333. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2022-p#Text> [ukr]. 16. Deiaci pytannia poriadku provedennia medyko-sotsialnoi ekspertyzy na period dii voiennoho stanu na terytorii Ukrainy: zatverdzheno postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 8 bereznia 2022 r. № 225. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225-2022-p#Text> [ukr]. 17. Olston F. Doklad Spetsyalnogo dokladchyka po voprosu o krainei nyshchete y pravakh cheloveka, dok. OON A/74/493, 11 oktiabria 2019 h. [rus]. 18. Polozhennia pro Yedynu informatsiinu systemu sotsialnoi sfery: zatverdzheno postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14 kvitnia 2021 r. № 404. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/404-2021-p#Text> [ukr].

Trunova Halyna. Legal aspects of social protection of citizens of Ukraine under martial law

The article is dedicated to the promotion of legal aspects of the social protection of the citizens of Ukraine in the minds of the military camp. It is clear that the peculiarities of social risks, which are blamed in the minds of overarching situations, are considered to be a group of sovereign-political risks, which are characterized by a high level of insecurity for life and non-negotiable physical, material and moral costs. Emphasis is placed on the priority rights of the social protection in the minds of military aggression against Ukraine. At the same time, it is naked on the need for a steel defense against traditional social risks.

I mean respect for the nurturing of legal regulation in the sphere of social protection in the minds of the higher minds. Classical characteristics of the method of legal regulation of the right of social protection are given. It has been established that in the minds of the war the key aspect of legal regulation in the sphere of social protection against spontaneous social risks is insanely the factor of the hour. It was determined that, in order to increase the efficiency of the operational legal regulation of the organization of social protection against the victims of the war, it was ensured that the Cabinet of Ministers of Ukraine take legal decisions on food.

The author analyzed the installation of additional legal guarantees in the sphere of the defense of the citizens during the war period to become unemployed. The aspects

of financial security of the change in the order of implementation of the rights of citizens in the sphere of social insurance on the way of unemployment have been completed. The legal decision to the body of the constitutional jurisdiction of the hundred-fold exchange of social and labor payments for the minds of the military or the super-official camp was reviewed. Additional social guarantees were appointed for the citizens of Ukraine, with a method of defending against social risks in the minds of the war:

Respect is attached to the procedural aspects of the realization of the right to social defense in the minds of the military camp. Analyzed are the changes in the civil legislation how to clear the minds of the sphere of realizing the right of the citizens to social defense. The author concludes that the reduction of the availability of social guarantees of the rights of the citizens in the minds of the wartime is provided with elements of the digital transformation of the state.

Key words: social protection, martial law, social risk, social benefits, digitalization.